

Eerst een vrije productie, *Geruchten*, in Antwerpen, dan het gezelschap AKT, daarna de versmelting met Theater Vertikaal in Gent, tot slot *De Tijd*: in al deze theateravonturen stond Jan Versweyveld als vormgever (decor, kostuums, belichting, programmaboek) trouw aan de zijde van regisseur Ivo Van Hove. In al zijn ontwerpen toont Versweyveld zich als iemand met een originele versie, vol van een unieke esthetische verfijning. In september, wanneer dit nummer verschijnt, krijgt hij, meer dan terecht, een tentoonstelling in De Singel. Aanleiding voor *Etcetera* om naar achtergronden te peilen.

Boven: *Bacchanten* — Bode — Foto Luc Peeters
Onder: *Papieren wand* op deze foto, inspiratie voor decor van *Bacchanten*

„Ik denk dat ik decorateur geworden ben omdat ik altijd al bezeten ben geweest door licht. Tijdens de jaren van mijn opleiding in Sint-Lucas te Brussel heb ik dat ontdekt. Later, toen ik op de academie zat, leerde ik Ivo Van Hove kennen. Hij studeerde aan het R.I.T.C.S., en samen met een groepje academiestudenten wilden we een toneelproject opzetten waarin we verschillende artistieke disciplines zouden combineren. Een droom, typisch voor onze leeftijd en ons milieu. Dat werd dan *Geruchten*. Mijn taak was de oude wasserij waarin we speelden, te verlichten. Ik kreeg het gevoel echt bezig te zijn met beeldende kunst. *Geruchten* is dan ook voor Ivo, Guy Cassiers en mij een heel belangrijke gebeurtenis gebleken. Gelukkig was er nogal wat respons, en toen dat artikel in *The Drama Review*... We vonden dus dat we moesten doorgaan. Naarmate ik stilaan meer met toneel bezig was, verminderde ook mijn interesse in de academie. Liever dan alleen te zitten achter een leeg doek op een schildersezel, werkte ik in een groep mensen, ik voelde me daar meer op mijn plaats. Ik heb mijn studies dan wel afgemaakt, maar ondertussen had ik dat gevonden waar ik mee bezig wilde zijn: licht maken voor toneelvoorstellingen.

Ik was tot dan helemaal geen liefhebber geweest van theater. Ik werd wel behoorlijk gegrepen toen ik als 18-jarige bijna toevallig in een voorstelling van het Ka-Theater belandde: *Rose*. De merkwaardige spanning die ik toen voelde, heeft mij nooit meer echt losgelaten, kwam later ook terug toen we werkten aan die projecten. Ik had de magie van het theater ontdekt. De sensatie van een spektakel voor een aanwezig publiek. Ik ben van toneel gaan houden door aan toneel te doen.

Een jaar na *Geruchten* maakten we *Ziektekiemen* in een gigantische havenloods. Het was de eerste keer dat ik voelde met licht een ruimte te

kunnen veranderen, vullen of leeg maken, kortom te kunnen manipuleren. Nieuw was het ontwerpen van kostuums, het rechtstreeks samenwerken met acteurs en dus hun vertrouwen te moeten winnen. En zo ben ik een theaterman geworden. Ivo en ik werden een vast team. Op mijn groeiend enthousiasme werd even een domper gezet met *Als in de oorlog*, een voorstelling die ik het liefst vergeet.

Beeldende kunsten

Er is geen vastomlijnde manier van werken. In het algemeen is het Ivo die het stuk kiest. Samen met de dramaturg lezen wij dat dan heel grondig. Informatie wordt uitgewisseld. De eerste opties ontstaan uit gesprekken, die soms zeer vaag zijn, soms ook over kleine, concrete details gaan. We hebben het dan over een bepaalde sfeer, het al dan niet gebruiken van decorwisselingen en zo. Het zijn vrij abstracte lijnen die worden uitgezet en stilaan tracht ik een terrein af te

bakenen. Meestal is het dan zo dat ik zes à zeven maanden voor een première de eerste tastbare ideeën formuleer. Ik zou kunnen zeggen dat die concrete ontwerpen resultanten zijn van tientallen kleine ideeën die we tegenkomen op dat terrein.

Als we tevreden zijn met een idee, dan zoek ik naar de beste manier om een ontwerp zo duidelijk mogelijk voor te stellen. Soms is dat een schets, een maquette of een foto, of een schilderij. Het gebeurt dat ik dagen of weken zoek naar de juiste manier om een idee om te zetten in een tastbaar beeld en een foto kan dan plots een juiste invalshoek geven.

Bij *Bacchanten* bij voorbeeld was een foto van een poserende mannequin voor een wand met losse vellen papier beplakt, de directe aanleiding om de al bestaande ideeën — de combinatie van zink en bruin papier — in een definitieve vorm te gieten. Voor *Macbeth* had ik een hele reeks personages getekend, elk op een heel groot papier om daardoor iets te laten voelen van de grote, lege ruimte die de acteurs zou omgeven.

Ik grijp in mijn ontwerpen bijna altijd terug naar de beeldende kunsten. Dat geeft me een hovast. In *Bacchanten* was het Beuys die een enorme inspiratiebron geweest is, zeker in verband met de keuze van materialen.

Meestal is het verband tussen een scènebeeld en een kunstwerk niet zo duidelijk voor een publiek. *Wonderen der Mensheid* bij voorbeeld werd gekenmerkt door uiterlijk mooie mensen, toch was Bacon met zijn misvormde personages, geplaatst in een heel afgebakende ruimtes, hier de stimulans. Mensen verscheurd door allerlei emoties, gevangen op een gestrand vlot, een neergeslagen kristallen kroonluchter. *Russische Openbaring* was geënt op het sociaal-realisme en fascistisch beeldhouwwerk. Hier was de sterke lichamelijkeheid in het acteren en de regie de sturende factor. Dat is natuurlijk het prettige van zo'n superkleine productie, de ontspannenheid die er is als je maar werkt met twee of drie mensen, er is voor mij dan ook tijd genoeg om mij meer te laten leiden door repetities, we kunnen dan echt onder een microscoop werken.

Het juiste timbre voor de kopergroen kleur in *Russische Openbaring* heb ik gevonden in het werk van Rothko. Zijn schilderijen stralen licht uit, vind ik. Een grote moeilijkheid in theater is dikwijls het bereiken van een juist kleurtimbre, omdat een kleurvlak voor een groot deel bepaald wordt door het licht wat erop valt. Rothko is ook een steun omdat ik bij hem een kleur min of meer kan controleren, een effect voorspellen. Voor een toeschouwer lijkt dat natuurlijk niet evident maar voor mij is zijn invloed echt belangrijk.

Licht

Licht is een heel rijk medium, tientallen factoren moeten samenvloeien